

Sygn. akt VII U 2259/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2020 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Marcin Graczyk

Protokolant: sekr. sądowy Marta Jachacy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 27 lutego 2020 r. w W.

sprawy F. Lay (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.

o wysokość podstawy wymiaru składek

z udziałem P. P. (1), T. P. (1), P. P. (2), M. P.

na skutek odwołania F. Lay (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.

z dnia 12 marca 2019 r. znak: (...)

z dnia 12 marca 2019 r. znak: (...)

z dnia 12 marca 2019 r. znak: (...)

z dnia 12 marca 2019 r. znak: (...)

1. oddala odwołanie,

2. zasądza od F. Lay (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. kwotę 900 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

F. Lay (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. w dniu 18 kwietnia 2019 r. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 12 marca 2019 r., nr: (...). Spółka wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez stwierdzenie, że do podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne z tytułu zatrudnienia P. P. (1) w spornym okresie czasu nie wlicza się świadczeń wypłaconych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z tytułu Świąt Bożego Narodzenia w grudniu 2015 r., grudniu 2016 r. oraz grudniu 2017 r., a w konsekwencji podstawa wymiaru składek została zadeklarowana przez spółkę w prawidłowej wysokości. Ponadto odwołująca wniosła o zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu odwołania spółka wskazała, że na podstawie zaskarżonej decyzji organ rentowy zaliczył świadczenia z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, otrzymane przez zainteresowanego P. P. (1) z tytułu zatrudnienia z okazji Świąt Bożego Narodzenia, które zostały wypłacone w grudniu w latach 2015-2017, do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, wypadkowe i zdrowotne. Stwierdzono również, że świadczenia pieniężne były przyznawane uprawnionym w związku ze zwiększonymi wydatkami w okresach świątecznych. Nadto uznano, że Komisja Socjalna wydała decyzję, zgodnie z którą ustalono, iż „świąteczna” pomoc będzie różnicowana według kryterium poziomu uzyskiwanego przez pracownika wynagrodzenia oraz faktu przebywania na urloпах wychowawczych. Świadczenia były otrzymywane w przypadku pracowników F. oraz poziomu od 1 do 7. Taki podział był akceptowany przez pracowników, a z uwagi na ich niewielką wysokość oraz cel, jakim była pomoc w okresie przedświątecznym i integracja załogi, pracownicy nie składali szczegółowych informacji dotyczących ich sytuacji rodzinnej, materialnej i życiowej. Spółka wskazała, że taka sytuacja była znana członkom Komisji Socjalnej i stanowiła jedną z podstaw podjętej decyzji o sposobie rozdysponowania świadczeń. W ocenie odwołującej organ rentowy nie jest uprawniony do oceny przyjętych kryteriów socjalnych. Przepisy z zakresu świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie są przepisami z zakresu ubezpieczeń społecznych, a świadczenia z tego funduszu nie są świadczeniami ubezpieczeniowymi. W związku z tym nie są objęte kompetencjami, o których mowa w art. 83 ust. 1 pkt 4 i 5 oraz art. 86 ust. 2 pkt 3 ustawy

z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Zdaniem spółki przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego podlegają ścisłej wykładni. W jej ocenie zakres dopuszczalnej kontroli dokonywanej przez organ jest ograniczony do tych kryteriów, które są wskazane w przepisach stosowanych przez ten organ i dają się obiektywnie zweryfikować, bez rozszerzania własnych uprawnień organu i subiektywnego ustalania treści poszczególnych klauzul generalnych. Spółka podniosła, że takie zastosowanie znajduje również uzasadnienie w brzmieniu § 2 ust 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Wskazała nadto, że wykładnia językowa tego rozporządzenia nie budzi wątpliwości, iż wolą ustawodawcy było wyłączenie z podstawy wymiaru składek pewnej kategorii przychodów pracowników z uwagi na ich finansowanie. Skoro zatem świadczenia świąteczne były finansowane z ZFŚS, brak jest podstaw dla kwestionowania ich wyłączenia z podstawy wymiaru składek. Ponadto, spółka odwołując się do orzecznictwa Sądu Najwyższego, zakwestionowała również stwierdzenie organu rentowego, jakoby świadczenia świąteczne były wypłacane przez odwołującą bez zachowania kryteriów socjalnych. Spółka różnicowała wysokość świadczeń opierając się przede wszystkim na kryterium wysokości wynagrodzenia. Brak przy tym podstaw do racjonalnego wartościowania które kryterium jest lepsze czy też bardziej uprawnione do stosowania, a w konsekwencji nie można stanowczo stwierdzić, że jedynym kryterium jest dochód całej rodziny czy też wielodzietność. Spółka stwierdziła, że zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń socjalnych określa wspólnie z przedstawicielstwem pracowniczym, co oznacza, że zastosowane kryteria powinny odnosić się do rodzaju świadczenia. Nie ulega zatem wątpliwości, że kryteria, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, mają charakter konkurencyjny. Zdaniem płatnika składek w przypadku pomocy na cele mieszkaniowe znaczenie ma przede wszystkim ocena „całościowej” sytuacji majątkowej danej osoby, zaś celem świadczeń „świątecznych” jest pokrycie zwiększonych potrzeb każdej z rodzin z uwagi na wydatki świąteczne. Spółka uznała, że odwołanie się do kryterium wynagrodzenia jest usprawiedliwione społecznie, gdyż służy budowaniu wspólnoty zakładowej, natomiast znaczące zróżnicowanie świadczeń byłoby przeciwnie skuteczne. W ocenie odwołującej część pracowników zrezygnowałaby z tej formy pomocy, jeśli byłaby uzależniona od konieczności przedstawienia szczegółowych informacji o sytuacji materialnej, rodzinnej i życiowej (odwołanie z dnia 18 kwietnia 2019 r., k. 3-5 a. s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie z dnia 16 maja 2019 r. wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie od spółki na swoją rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko organ rentowy wskazał, że w niniejszej sprawie należało ocenić, czy określony przychód pracownika jest wyłączony z podstawy wymiaru składek jako wyjątek od zasady uregulowanej w § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych

zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W jego ocenie należy zbadać, czy świadczenie zostało sfinansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych zgodnie z zasadami uregulowanymi w ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnym, w tym z treścią art. 8 ust. 1 tej ustawy. ZUS wskazał, że może badać, czy świadczenie przyznane ze środków Z. Funduszu Świadczeń Socjalnych zostało uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej. Kryterium socjalne, o którym mowa w art. 8 ust. 1 w/w ustawy, wyraźnie wiąże zasadę korzystania z ulgowych usług i świadczeń z sytuacją życiową, rodzinną i materialną osób uprawnionych. Zasada ta została również powtórzona w Regulaminie ZFŚS funkcjonującym u odwołującej. ZUS stwierdził, że poszczególne świadczenia mogą być przyznawane wszystkim osobom według różnych kryteriów, jednakże o niezliczeniu do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne decyduje charakter tych świadczeń wyrażający się zróżnicowaniem w zależności od sytuacji majątkowej, rodzinnej i finansowej. Z dokonanych przez organ rentowy ustaleń wynika, że pomoc dla pracowników przyznana w okresie przedświadczeniowym została uzależniona jedynie od poziomu uzyskiwanych przez nich wynagrodzeń u pracodawcy, ustalonego na podstawie poziomu zaszerogowania. Zdaniem ZUS decydujące o wysokości przyznanych świadczeń

w spółce było zatem kryterium dochodu wynagrodzenia pracownika, co oznacza, że świadczenia te były wypłacane z pominięciem badania sytuacji życiowej, rodzinnej

i materialnej pracowników. Organ rentowy podkreślił, że dane, którymi dysponowała funkcjonująca u płatnika Komisja Socjalna, były niewystarczające do dokonania ich oceny.

W tym stanie rzeczy organ rentowy stwierdził, że płatnik składek przyznając sporne świadczenie nie zachował wymogu, o jakim mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. W konsekwencji świadczenia te nie mogą one być zakwalifikowane jako prawidłowo przyznane świadczenia z ZFŚS na mocy art. 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia (...), wobec czego ich wartość powinna zostać zaliczona do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne na zasadach ogólnych (odpowiedź na odwołanie z dnia 16 maja 2019 r., k. 7-9 a. s.).

Spółka złożyła również odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 marca 2019 r., nr: (...) dotyczącej T. P. (1), z dnia 12 marca 2019 r., nr: (...) dotyczącej M. P. oraz z dnia 12 marca 2019 r., nr: (...) dotyczącej P. P. (2).

Odwołująca zaskarżyła powyższe decyzje w całości i wniosła o ich zmianę, podnosząc tożsame wnioski, twierdzenia i argumentację, jak w przypadku odwołania od decyzji organu rentowego dotyczącej P. P. (1) (odwołania z dnia 18 kwietnia 2019 r., k. 3-5 a. s. VII U 2271/19, k. 3-5 a. s. VII U 2286/19 oraz k. 3-5 a. s. VII U 2290/19)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedziach na odwołania z dnia 16 maja 2019 r. wniósł również o oddalenie odwołań. Organ rentowy zajął identyczne stanowisko, jak w odpowiedzi na odwołanie dotyczące P. P. (1) (odpowiedzi na odwołania z dnia 16 maja 2019 r., k. 7-9 a. s. VII U 2271/19, k. 7-9 a. s. VII U 2286/19 oraz k. 7-9 a. s. VII U 2290/19).

Zarządzeniami z dnia 8 lipca 2019 r. sprawy o sygn. akt: VII U 2271/19, VII U 2286/19 oraz VII U 2290/19 zostały połączone ze sprawą o sygn. akt VII U 2259/19 celem łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia oraz dalszego prowadzenia pod sygn. akt VII U 2259/19 (zarządzenia z dnia 8 lipca 2019 r., k. 11 a. s. VII U 2271/19, k. 11 a. s. VII U 2286/19 oraz k. 11 a. s. VII U 2290/19).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spółka należy do grupy (...). Odwołująca prowadzi działalność socjalną wspólnie z (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.. W skład Komisji Socjalnej wchodzi reprezentanci F. Lay (...) Oddział (...).

z o.o., (...) Sp. z o.o. oraz F. Lay (...) Oddział(...) Biuro Główne, po dwie osoby z każdego z wymienionych wyżej podmiotów (zeznania świadków M. C., S. K. i A. G. k. 50-53 a. s. oraz protokoły ze spotkania Komisji Socjalnej z dnia 19 listopada 2015 r. k. 89-91 a. k., z dnia 1 grudnia 2016 r., k. 85-86 a. k.

i z dnia 22 listopada 2017 r., k. 82-83 a. k.).

Od dnia 20 listopada 2015 r. w spółce obowiązuje Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Zgodnie z postanowieniami Regulaminu środki z Funduszu mogą być przeznaczane środki m. in. na pomoc rzeczową okolicznościową/święteczną dla pracowników oraz emerytów i rencistów (rozdział II pkt. 1 ppkt. 1.6). Zasady i warunki przyznawania świadczeń socjalnych są określone w rozdziale IV Regulaminu. Zgodnie z tymi zasadami, działalność socjalna Spółki prowadzona jest na podstawie zatwierdzonego planu rocznego w uzgodnieniu z pracownikami wybranymi do reprezentowania pracowników Oddziału (pkt 1). Osoby wybrane do reprezentowania pracowników wchodziły w skład Komisji Socjalnej, która składa się z dwóch osób, chyba że pracownicy wybiorą tylko jednego przedstawiciela. W przypadku prowadzenia wspólnej działalności socjalnej z innym pracodawcą członkowie Komisji Socjalnej wchodziły w skład wspólnej Komisji Socjalnej (pkt 6). Przyznanie | i wysokość świadczeń socjalnych dla osób uprawnionych uzależniona jest od ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Osoba ubiegająca się o jakiekolwiek świadczenie może być wezwana do udokumentowania swojej sytuacji życiowej, materialnej lub mieszkaniowej (pkt 2 i 2.1). Wysokość świadczeń socjalnych uzależniona jest w zależności od posiadanych środków (pkt 3). Uprawnieni do korzystania z Funduszu przygotowują wniosek o przyznanie im określonego świadczenia skierowany do Komisji Funduszu Świadczeń Socjalnych Oddziału i przesyłają go do D. Personalnego (pkt 4). Komisja Socjalna dokonuje kwalifikacji wniosków, o których mowa w pkt 4 oraz składa rekomendacje w sprawie przyznania świadczenia (pkt 7) (Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, k. 73-79 a.k.).

W praktyce funkcjonująca w spółce procedura przyznawania świadczeń świątecznych była wdrażana automatycznie przed okresem świątecznym. W listopadzie lub grudniu każdego roku zwoływano spotkanie Komisji Socjalnej, na którym podejmowano decyzje dotyczące przyznania świadczeń świątecznych oraz rozpatrywano inne wnioski. W celu uzyskania świadczenia świątecznego pracownicy nie musieli składać żadnych wniosków. Podejmując decyzję o przyznaniu świadczenia danemu pracownikowi Komisja Socjalna nie zapoznawała się z jego aktami osobowymi, nie brała również pod uwagę stażu pracy pracowników ani stanu rodzinnego, nie sprawdzała liczby ich dzieci ani też tego, czy małżonkowie pracowników są zatrudnieni. Komisja Socjalna opierała się jedynie na informacji wysokości wynagrodzenia pracowników. Obowiązujący w spółce system wynagrodzeń przewiduje stawki zaszeregowania określane jako „levele”. Poziom stawki zaszeregowania (levelu) wynika z obowiązującego w spółce regulaminu płacowego i jest zależny od zajmowanego przez pracownika stanowiska. W każdym levelu są określone widełki wynagrodzeń. Łącznie jest 11 leveli podstawowych – od 1 do 11, gdzie 1 oznacza najniższą stawkę zaszeregowania – a także levele dyrektorskie. Po każdym posiedzeniu Komisji podpisywano protokół i wpisywano w nim jakie środki są przyznane dla pracowników. Następnie spółka wypłacała pracownikom świadczenia świąteczne ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Osoby ze stawką zaszeregowania powyżej 7 levelu oraz z leveliem dyrektorskim nie otrzymywały świadczeń świątecznych (zeznania świadków M. C., S. K. i A. G. k. 50-53 a. s. oraz lista wypłat z ZFŚS k. 92-213 a.k.).

Na przełomie lat 2015-2017 spotkania Komisji Socjalne, na których podejmowano decyzje o przyznaniu świadczeń świątecznych, odbyły się kolejno w dniu 19 listopada 2015 r., w dniu 1 grudnia 2016 r. oraz w dniu 22 listopada 2017 r. Na każdym z tych spotkań Komisja Socjalna podejmowała decyzje o udzielaniu pracownikom pomocy rzeczowej z uwagi na zwiększone wydatki w rodzinach pracowników w okresie przedświątecznym w postaci przelewu bankowego na konta pracowników. Corocznie ustalano, że pomoc będzie zróżnicowana i uzależniona od poziomu uzyskiwanych przez pracowników wynagrodzeń u pracodawcy, ustalonego na poziomie zaszeregowania wg. następujących zasad: pracownicy F. oraz levele do 5 włącznie po 350,00 złotych, pracownicy na levelach 6-7 po 300,00 złotych, pracownicy na urlopach wychowawczych po 150,00 złotych oraz emeryci i renciści otrzymują bony S. po 150,00 złotych.

Do pomocy świątecznej byli uprawnieni pracownicy pozostający w zatrudnieniu na dzień 1 grudnia w latach 2015-2017 (protokoły ze spotkania Komisji Socjalnej z dnia 19 listopada 2015 r. k. 89-91 a. k., z dnia 1 grudnia 2016 r., k. 85-86 a. k. i z dnia 22 listopada 2017 r., k. 82-83 a. k.).

Na przełomie lat 2015-2017 spółka zatrudniała zainteresowanych:

- P. P. (1) od dnia 22 listopada 2017 r. na stanowisku sprzedawcy (...) w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w kwocie 2.220,00 złotych brutto miesięcznie. Od dnia 22 sierpnia 2018 r. wysokość jego wynagrodzenia została podwyższona do kwoty 2.400,00 złotych, zaś od dnia 21 marca 2019 r. do kwoty 2.494,00 złotych brutto miesięcznie (umowa o pracę na czas określony z dnia 22 listopada 2017 r., umowa o pracę na czas określony z dnia 22 sierpnia 2018 r., umowa o pracę na czas nieokreślony z dnia 22 marca 2019 r. oraz formularz wynagrodzenia, akta osobowe zainteresowanego P. P. (1));

- T. P. (1) od dnia 4 czerwca 2004 r. na stanowisku sprzedawcy (...) w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w kwocie 998,00 złotych. Zainteresowany od dnia 1 października 2008 r. został zatrudniony na stanowisku sprzedawcy – trenera, od dnia 20 kwietnia 2009 r. jako p.o. kierownika regionalnego (...), od dnia 20 października 2009 r. jako kierownik regionalny (...), zaś od dnia 1 czerwca 2018 r. jako kierownik regionalny (...) trener. Od dnia 26 czerwca 2004 r. wysokość jego wynagrodzenia została podwyższona do kwoty 1.294,00 złotych, od dnia 1 marca 2005 r. do kwoty 1.333,00 złotych, od dnia 1 marca 2007 r. do kwoty 1.373,00 złotych, od dnia 1 stycznia 2008 r. do kwoty 1.731,00 złotych,

od dnia 1 marca 2008 r. do kwoty 1.818,00 złotych, od dnia 1 marca 2009 r. do kwoty 1.891,00 złotych, od dnia 20 kwietnia 2009 r. do kwoty 5.716,00 złotych, od dnia 1 marca 2010 r. do kwoty 5.759,00 złotych, od dnia 1 września 2014 r. do kwoty 6.018,00 złotych, od dnia 1 stycznia 2015 r. do kwoty 6.466,00 złotych, od dnia 1 marca 2016 r. do kwoty 6.573,00 złotych, od dnia 1 marca 2017 r. do kwoty 6.704,00 złotych, od dnia 1 marca 2018 r. do kwoty 6.818,00 złotych, zaś od dnia 1 marca 2019 r. do kwoty 7.125,00 złotych brutto miesięcznie (umowa o pracę na okres próbny z dnia 4 czerwca 2004r., umowa o pracę na czas określony

z dnia 26 czerwca 2004 r., pismo z dnia 1 października 2008 r., porozumienie stron z dnia 15 kwietnia 2009 r., pismo z dnia 12 października 2009 r., pismo z dnia 22 maja 2018 r. - dotyczące zmian stanowiska oraz pismo z dnia 1 marca 2005 r., pismo z dnia 1 marca 2007 r., porozumienie zmieniające z dnia 4 grudnia 2007 r., pismo z dnia 1 marca 2008 r., porozumienie zmieniające z dnia 9 lutego 2009 r., formularze przeglądu wynagrodzeń, pismo z dnia 1 września 2014 r. i formularze przeglądu wynagrodzeń – dotyczące zmian wynagrodzenia, akta osobowe zainteresowanego T. P. (1));

- M. P. od dnia 4 października 2013 r. na stanowisku przedstawiciela handlowego TT w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w kwocie 1.600,00 złotych brutto miesięcznie. Od dnia 1 września 2014 r. wysokość jego wynagrodzenia została podwyższona do kwoty 1.853,00 złotych, od dnia 1 września 2015 r. do kwoty 2.001,00 złotych oraz od dnia 1 marca 2016 r. do dnia 3 stycznia 2017 r. do kwoty 2.166,00 złotych brutto miesięcznie (umowa o pracę na okres próbny z dnia 4 października 2013 r., pismo z dnia 1 września

2014 r., pismo z dnia 1 września 2015 r., formularze przeglądu wynagrodzeń oraz świadectwo pracy z dnia 3 stycznia 2017 r., akta osobowe zainteresowanego M. P.);

- P. P. (2) od dnia 2 marca 2007 r. na stanowisku przedstawiciela handlowego ds. detalu w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w kwocie 1.400,00 złotych brutto miesięcznie. Od dnia 2 czerwca 2007 r. wysokość jego wynagrodzenia została podwyższona do kwoty 1.456,00 złotych, od dnia 1 marca 2008 r. do kwoty 1.529,00 złotych, od dnia

1 marca 2009 r. do kwoty 1.590,00 złotych, od dnia 1 marca 2010 r. do kwoty 1.650,00 złotych, od dnia 1 marca 2011 r. do kwoty 1.691,00 złotych, od dnia 1 marca 2012 r. do kwoty 1.881,00 złotych, od dnia 1 marca 2016 r. do kwoty 2.171,00 złotych, od dnia 1 marca 2017 r. do kwoty 2.244,00 złotych, od dnia 1 marca 2018 r. do kwoty 2.403,00 złotych oraz od dnia

1 marca 2019 r. do kwoty 2.503,00 złotych brutto miesięcznie (umowa o pracę na okres próbny z dnia 2 marca 2007 r., umowa o pracę na czas określony z dnia 2 czerwca 2007 r., umowa o pracę na czas określony z dnia 1 marca 2008 r. i pismo z dnia 1 marca 2008 r., porozumienie zmieniające z dnia 23 lutego 2009 r., pismo z dnia 24 lutego 2010 r., umowa

o pracę na czas nieokreślony z dnia 1 marca 2011 r., porozumienie zmieniające z dnia

8 lutego 2012 r. oraz formularze przeglądu wynagrodzeń, akta osobowe zainteresowanego P. P. (2)).

W miesiącach grudzień 2015 r., grudzień 2016 r. oraz grudzień 2017 r. T. P. (1) i P. P. (2) otrzymali świadczenia świąteczne w wysokości po 350,00 złotych. M. P. dostał w/w świadczenia w grudniu 2015 r. i w grudniu 2016 r., ponieważ jego stosunek pracy został rozwiązany z dniem 3 stycznia 2017 r., zaś P. P. (1) jedynie w grudniu 2017 r. z powodu zawarcia umowy o pracę dopiero w dniu 22 listopada 2017 r. (lista wypłat z ZFŚS k. 117, 151, 165, 179 i 203 a. k.).

Na przełomie sierpnia i listopada 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. przeprowadził kontrolę w spółce w zakresie prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenie, zgłaszania do ubezpieczeń, ustalana uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych i wypłacania tych świadczeń oraz dokonywania rozliczeń z tego tytułu, prawidłowości i terminowości opracowywania wniosków o świadczenia emerytalne i rentowe oraz wystawiania zaświadczeń lub zgłaszania danych do celów ubezpieczeniowych. W wyniku przeprowadzonej kontroli organ rentowy stwierdził m.in., że płatnik składek nie zadeklarował na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe kwot wypłaconych pracownikom z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w formie świadczenia pieniężnego za miesiące grudzień w latach 2015-2017 (zawiadomienie o zamiarze wszczęcia kontroli k. 5 a. k. oraz protokół kontroli, k. 269-451 a. k.).

W dniu 26 listopada 2018 r. spółka wniosła zastrzeżenia do protokołu z powyższej kontroli wskazując, że organ rentowy nie uwzględnił, iż stawka świadczenia była zróżnicowana od poziomu uzyskiwanego przez pracownika wynagrodzenia oraz faktu przebywania na urloпах wychowawczych. Powyższe zastrzeżenia nie zostały uwzględnione przez organ rentowy (zastrzeżenia do protokołu kontroli, k. 581-595 a. k. oraz informacja o sposobie rozpatrzenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, k. 597 a. k.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego wydał szereg decyzji w przedmiocie ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne pracowników spółki z dnia 12 marca 2019 r., nr: (...) dotyczącej P. P. (1), z dnia 12 marca 2019 r., nr: (...) dotyczącej T. P. (1), z dnia 12 marca 2019 r., nr: (...) dotyczącej M. P. oraz z dnia 12 marca 2019 r., nr: (...) dotyczącej P. P. (2).

Powyższymi decyzjami organ rentowy, na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 68 ust. 1 pkt 1c i pkt 6, art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, zaliczył otrzymane przez w/w ubezpieczonych kwoty bonów świątecznych do ich podstawy wymiaru składek z tytułu zatrudnienia w F. Lay (...) Sp. z o.o. za miesiące grudzień dla T. P. (1) i T. P. (2) za lata 2015-2017, dla M. P. za lata 2015-2016 i dla P. P. (1) za 2017 r. (decyzje organu rentowego z dnia 12 marca 2019 r., akta rentowe dołączone do spraw VII U 2259/19, VII U 2271/19, VII U 2286/19 oraz VII U 2290/19).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie wymienionych wyżej dowodów z dokumentów załączonych do akt sprawy, akt kontroli planowej przeprowadzonej przez ZUS w spółce, akt rentowych oraz akt osobowych zainteresowanych, a także w oparciu o zeznania świadków M. C., S. K. oraz A. G.. Tak zebrany w sprawie materiał dowodowy Sąd Okręgowy uznał w całości za wiarygodny. Dowody z dokumentów oraz zeznań świadków – członków Komisji Socjalnej działającej w ramach odwołującej – były treściowo skorelowane i wzajemnie się uzupełniały. Wynikały z nich spójne informacje o faktach istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, w tym w szczególności specyfiki funkcjonującej w spółce, procedury przyznawania świadczeń świątecznych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, kryteriów przydziału tych świadczeń oraz ich wysokości. Powyższe dowody nie były kwestionowane przez strony postępowania, a Sąd nie miał zastrzeżeń co do ich wartości dowodowej.

Sąd miał przy tym na względzie, że ustalone w sprawie fakty były bezsporne, wobec czego zebrany w sprawie materiał dowodowy uznał za wystarczający do jej rozstrzygnięcia.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołania spółki od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 12 marca 2019 r., nr: (...) dotyczącej P. P. (1), z dnia 12 marca 2019 r., nr: (...) dotyczącej T. P. (1), z dnia 12 marca 2019 r., nr: (...) dotyczącej M. P. oraz z dnia 12 marca 2019 r., nr: (...) dotyczącej P. P. (2), jako niezasadne, podlegały oddaleniu.

Spór w niniejszej sprawie koncentrował się wokół oceny prawnej świadczeń świątecznych wypłacanych przez odwołującą się spółkę na rzecz swoich pracowników w miesiącach grudzień obejmujących lata 2015-2017. Zgodnie ze stanowiskiem organu rentowego przedmiotowe świadczenia były przyznawane pracownikom z pominięciem kryterium socjalnego, a zatem nie stanowiły świadczeń z funduszu zakładowych świadczeń socjalnych i w konsekwencji winny zostać uwzględnione przy ustalaniu wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, zdrowotne, chorobowe i wypadkowe. Odwołując się od zaskarżonych decyzji spółka zakwestionowała nie tylko posiadanie przez organ rentowy kompetencji do dokonania powyższej oceny, lecz również samą jej merytoryczność, wskazując, że świadczenia świąteczne w latach 2015-2017 były przyznawane i wypłacane z uwzględnieniem zróżnicowanych kryteriów, a przez to spełniały warunki pozwalające uznać je za świadczenia socjalne w myśl ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Odwołująca nie kwestionowała przy tym wysokości ustalonych zaskarżonymi decyzjami podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia zainteresowanych. Tym samym istota sporu sprowadzała się zatem do ustalenia, czy świadczenia wypłacane przez spółkę stanowiły świadczenia socjalne w rozumieniu ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Na wstępie wskazać należy, że niewątpliwie do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i chorobowe zgodnie z art. 18 ust. 1, art. 20a i art. 4 pkt 9-10 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 266) zwanej dalej „ustawą systemową” oraz ubezpieczenie zdrowotne na podstawie art. 81 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1373) wlicza się przychód.

W rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1387) za przychody ze stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze, bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń.

Niektóre przychody są przy tym zwolnione z podstawy wymiaru składek. Enumeratywny katalog przychodów, które nie stanowią podstawy wymiaru składek, zawiera rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. z 2017 r., poz. 1949). Zgodnie z treścią § 2 ust. 1 pkt 19 w/w rozporządzenia, podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Literalne brzmienie tego przepisu wskazuje nie tylko na źródło finansowania wymienionych świadczeń (fundusz świadczeń socjalnych), lecz odnosi się również do zasad ich wypłacania, skoro są to świadczenia wypłacane pracownikom „w ramach” zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Ramy te określają przepisy ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz regulaminy ustanawiające zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu oraz zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2012 r., sygn. akt I UK 140/12).

Zasady tworzenia przez pracodawców Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych oraz gospodarowania środkami tego funduszu określa ustawa z dnia 4 marca 1994 r.

o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1352) zwanej dalej „ustawą o zfs”. Zgodnie z art. 2 pkt 1 w/w ustawy, działalnością socjalną są usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej-rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową.

Stosownie zaś do art. 8 ust. 1 ustawy o zfsś przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

W orzecznictwie wskazuje się, że Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych nie jest przeznaczony wyłącznie dla pracowników pozostających w szczególnie trudnej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Krąg podmiotów uprawnionych jest szerszy niż ogół osób zatrudnionych, gdyż obejmuje także emerytów, rencistów i inne osoby, które określa pracodawca. Poszczególne świadczenia przyznawane mogą być tym wszystkim osobom według różnych kryteriów, tyle że o niezaliczeniu do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne decyduje socjalny charakter tych świadczeń wyrażający się zróżnicowaniem ich wartości w zależności od sytuacji majątkowej, rodzinnej i finansowej (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 września 2016 r., sygn. akt III AUa 475/15). Zależność pomiędzy dwoma wymienionymi przepisami ustawy

o z.f.ś.s. można scharakteryzować jako relację, według której działalność socjalna określona w przepisie art. 2 pkt 1 tej ustawy zakreśla cel, na jaki można wydatkować środki funduszu, zaś art. 8 ust. 1 kształtuje kryteria wydatkowania tych środków. Jest to relacja przedmiotowo-podmiotowa. Oba czynniki zakreślają kierunek wydatkowania środków, przy czym „działalność socjalna” wskazuje na dopuszczalne formy usług i pomocy, zaś kryteria socjalne precyzują podmiotowo, kto jest do nich uprawniony. W tym kontekście cel zakreślony w § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia (...) z 18 grudnia 2014 r. odnosi się przede wszystkim do uznanych przez ustawodawcę obszarów, w jakich ma być realizowany. Przepis ten, odwołując się do pojęcia „celu socjalnego”, nie może być interpretowany w całkowitym oderwaniu od indywidualnych warunków przeznaczania środków, gdyż taka wykładnia jest nie do przyjęcia w świetle przepisów ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, które

w odniesieniu do świadczeń ulgowych kształtują zasadę indywidualnych warunków rozdysponowywania środków w oparciu o kryteria podmiotowe. Separacja celu socjalnego od kryteriów podmiotowych mogłaby prowadzić do całkowitej dowolności i uznaniowości

w dysponowaniu środkami funduszu, a co za tym idzie do wypłat stanowiących ukryte przychody pracowników, które nie powinny się uchylać od danin publicznych (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 17 października 2017 r., sygn. akt III AUa 1406/16).

W konsekwencji powyższego w orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, zgodnie

z którym z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wyłączone są jedynie świadczenia przyznawane z zachowaniem kryterium socjalnego. Zróżnicowanie świadczeń musi odzwierciedlać rzeczywistą sytuację życiową uprawnionego pracownika, a o ich socjalnym charakterze nie świadczy wysokość, lecz kryteria przyznawania (wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 8 maja 2002 r., sygn. akt I PKN 267/01, 20 sierpnia 2001 r., sygn. akt I PKN 579/00, 16 sierpnia 2005 r., sygn. akt I PK 12/05, 6 lutego 2008 r., sygn. akt II PK 156/07, 16 września 2009 r., sygn. akt I UK 121/09, 10 września 2013 r., sygn. akt I UK 74/13, 8 stycznia 2014 r., sygn. akt I UK 202/13). Tym samym zakwalifikowanie danego świadczenia przyznawanego w ramach funduszu świadczeń socjalnych, jako mieszczącego się w ustawowej definicji działalności socjalnej zgodnie z art. 2 pkt 1 ustawy o z.f.ś.s.

nie oznacza automatycznie, że wypłacone świadczenie realizuje cele socjalne. O tym, czy świadczenia wypłacane z funduszu świadczeń socjalnych te cele realizują, decyduje treść wspomnianego wyżej art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. Pracodawca nie może zatem ustalić zasad

i warunków korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu według dowolnie wybranych przez siebie kryteriów, z pominięciem zasady wyrażonej w art. 8 ust. 1 ustawy

o z.f.ś.s., zgodnie z którą przyznawanie tych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat

z funduszu zostało uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Swoboda regulacji w regulaminie zasad przyznawania indywidualnych świadczeń jest zatem ograniczona ustanowioną przez ustawodawcę zasadą ogólną, zgodnie z którą przyznawanie tych świadczeń ma być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania

z funduszu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r., sygn. akt I UK 121/09 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 18 czerwca 2019 r., sygn. akt III AUa 467/18). Innymi słowy o tym, czy dane świadczenie wypłacone z funduszu świadczeń socjalnych spełnia kryterium socjalne nie decyduje wyłącznie, czy jest ono finansowane ze

środków funduszu oraz jego cel (pomoc pracownikom), ale także, czy jego przyznanie zostało ono uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej.

Przed przejściem do dalszych rozważań należy jednak odnieść się do argumentacji odwołującej stwierdzającej, że organ rentowy nie jest uprawniony do zasadności przyjętych kryteriów socjalnych. Argumentacja ta jest osadzona w poglądzie Sądu Najwyższego wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 16 lutego 2015 r. w sprawie II UK 37/15, zgodnie z którego tezą Zakład Ubezpieczeń Społecznych może weryfikować wyłącznie, czy świadczenie z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych było finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne, w szczególności, czy było przewidziane w regulaminie i nie było dodatkowym świadczeniem pracodawcy. Powyższy pogląd jest konsekwencją przyjęcia, że o ile w zakresie kompetencji organu rentowego mieści się stosowanie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz rozporządzenia (...) z dnia 18 grudnia 1998 r., zwłaszcza w odniesieniu do wymierzania i pobierania składek, o tyle przepisy dotyczące świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie są przepisami z zakresu ubezpieczeń społecznych, podobnie jak świadczenia z tego funduszu nie są świadczeniami ubezpieczeniowymi. Tym samym świadczenia te nie są objęte kompetencjami organu rentowego, o których mowa w art. 83 ust. 1 pkt 4 i 5 oraz art. 86 ust. 2 pkt 3 ustawy systemowej.

Rozważania dokonane przez Sąd Najwyższy na tle uzasadnienia powyższego orzeczenia nie wyczerpują jednak złożonej problematyki związanej z dozwolonym zakresem działania organu rentowego w kwestii weryfikacji świadczeń wypłacanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Odnosząc się do powyższego Sąd Okręgowy zważył, że prezentowany wyżej pogląd nie oznacza całkowitego pozbawienia organu rentowego możliwości weryfikacji, czy konkretne świadczenie wypłacane przez pracodawcę stanowi świadczenie określone w ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ma wprawdzie kompetencję do weryfikacji, czy świadczenie było finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach tego funduszu tj.

w szczególności czy było przewidziane w regulaminie i nie było dodatkowym świadczeniem pracodawcy. Jednakże ma też uprawnienie do sprawdzenia, czy środki z funduszu, sprzecznie z przepisami prawa nie stanowią dodatkowego źródła dofinansowania pracownika z uwagi na wykonywanie zadań pracowniczych, czy ze względu na dodatek do niskiego wynagrodzenia za pracę. Organ rentowy jest zatem uprawniony do weryfikowania, czy dokonana wypłata w istocie nie stanowi odpłatności za pracę, a zatem, czy nie spełnia funkcji wynagrodzenia. Przyjmując słuszność stanowiska, że organ rentowy nie ma kompetencji do weryfikacji kryteriów socjalnych przyjętych przez płatnika odnośnie wypłat z funduszu świadczeń socjalnych, to nie sposób uznać, że pozbawiony jest możliwości oceny, czy wypłacone pracownikom świadczenia nie stanowią ukrytej formy przychodu. Sąd ubezpieczeń społecznych w postępowaniu odwoławczym uprawniony jest do takiej oceny we wszystkich prawnych aspektach (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 17 października 2017 r., sygn. akt III AUa 1406/16). W tym kontekście – na co zwrócono uwagę również w powołanym wyżej orzeczeniu – organ rentowy jest zobowiązany wykazać niezgodność wypłat z ustawą

i rozporządzeniem, przy czym regulamin zakładowy funduszu powinien być zgodny z tymi aktami prawnymi (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2012 r., sygn. akt I PK 183/11). Taki zakres kontroli jest niezbędny do ujawnienia nadużyć w wyłączeniu z podstawy wymiaru składki wypłat z funduszu i wyjaśnienia, czy sporne świadczenia wypłacone były ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i jako takie nie podlegały składce na ubezpieczenia.

Nie ma również wątpliwości, że sprawy dotyczące wysokości podstawy wymiaru składek, ustalonej w następstwie dokonanej przez ZUS weryfikacji świadczeń wypłacanych przez pracodawców ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, nadal są przedmiotem rozpoznania przez sądy powszechne w kontekście wypracowanych przez orzecznictwo klauzul kryterium socjalnego wywodzonego z ustawy o z.f.ś.s., która ma wskazywać organowi rentowemu kiedy można ewentualnie dokonywać weryfikacji realizacji tych świadczeń. W ocenie Sądu Okręgowego nie można również pomijać pojawiających się głosów krytycznych wobec poglądu wyrażonego we wspomnianym wyżej wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2016 r. w sprawie II UK 37/15. Przykładowo, w wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 13 lutego 2018 r. sygn. akt VIII U 2118/16 wskazano, że weryfikacja świadczeń – w zakresie określonych we wspomnianym orzeczeniu Sądu Najwyższego – może zostać przeprowadzona tylko w ten sposób,

że organ rentowy dokonuje analizy, czy pracodawca, przyznając świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, kierował się regułami ustanowionymi w regulaminie tego funduszu, którego z kolei postanowienia muszą być zgodne z przepisami ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, a przede wszystkim z treścią art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o z.f.ś.s. Przyjęcie stanowiska przeciwnego prowadziłyby do uznania, że uprawnienia kontrolne pozwanego w zakresie prawidłowości ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne w przypadku uzyskiwania przez pracowników świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych byłyby czysto iluzoryczne.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy Sąd Okręgowy stwierdził, że organ rentowy był uprawniony do przeprowadzenia kontroli spółki. Przeprowadzona przez organ rentowy na przełomie sierpnia i listopada 2018 r. kontrola płatnika składek dotyczyła m.in. prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których pobierania zobowiązany jest Zakład. Z akt kontroli nie wynika co prawda, aby jej celem była ocena zgodności funkcjonującego w spółce regulaminu ustawą, a jedynie, czy środki wydatkowane z tego funduszu – w postaci spornych świadczeń świątecznych – są przeznaczane na cele socjalne czy na inne cele. W tym też zakresie organ rentowy ustalił, że o ile zgodnie z funkcjonującym w spółce (...) Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych przyznanie i wysokość świadczeń socjalnych dla osób uprawnionych uzależnia się od ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, o tyle w przypadku świadczeń świątecznych wypłaconych z funduszu socjalnego w spornych okresach czasu pracownicy nie składali wniosków o ich przyznanie ani oświadczeń o dochodach współmałżonka czy też średniego dochodu na członka rodziny. W praktyce jednak wypłata przedmiotowych świadczeń nastąpiła bez uprzedniej analizy sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników, zaś ich wysokość była uzależniona od poziomu uzyskiwanego przez pracowników wynagrodzenia ustalonego na poziomie zaszeregowania oraz faktu przebywania na urloпах wychowawczych. Ta zaś konstatacja prowadziła do uznania, że wypłaty świadczeń świątecznych w latach 2015-2017 odbyły się bez uprzedniej analizy sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników, a tym samym bez zachowania kryterium socjalnego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s.

Zdaniem Sądu taka ocena świadczeń świątecznych wypłacanych przez spółkę nie wykraczała przy tym poza zakres weryfikacji, do jakiej organ rentowy był uprawniony. Nie może bowiem nie może dochodzić do sytuacji, że ZUS stwierdzając w trakcie prowadzonej kontroli niezgodność wypłat świadczeń socjalną z ustawą o z.f.ś.s., byłby pozbawiony możliwości ich weryfikacji. Wskazać należy, że obowiązujący w spółce od dnia 20 listopada 2015 r. Regulamin ZFŚS, w rozdziale IV pkt 2, określa zasady przyznawania i ustalania wysokości świadczeń socjalnych dla osób uprawnionych, przewidując jako kryterium sytuację życiową, rodzinną i materialną pracowników. Tak ujęta zasada przyznania i ustalania wysokości świadczeń socjalnych stanowiła bezpośrednią transpozycję omówionej wyżej zasady ustawowej określonej w art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s., statuującej obowiązek uwzględnienia kryterium socjalnego przy dysponowaniu świadczeń z funduszu socjalnych. Skoro w toku przeprowadzonej kontroli płatnika organ rentowy stwierdził brak cechy charakterystycznej świadczenia w postaci uzależnienia jego przyznania i ustalenia jego wysokości od kryterium socjalnego zgodnie z zasadą wynikającą z art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s., to w konsekwencji miał możliwość dokonania weryfikacji w tym zakresie, a idąc dalej, stwierdzenia niezgodności przyznania przedmiotowych świadczeń z w/w ustawą. Powyższe otwierało drogę do wydania zaskarżonych decyzji, na mocy których uwzględniono wypłacone zainteresowanemu świadczenia świąteczne do ustalenia wysokości podstawy wymiaru składek za grudzień w latach 2015-2017.

Sąd doszedł do wniosku, że zwiększone wydatki w okresie przedświątecznym niewątpliwie może stanowić pomoc rzeczową, która mieści się w definicji działalności socjalnej pracodawcy w art. 2 pkt 1 ustawy o z.f.ś.s. Przesłanką udzielenia takiej pomocy powinna być jednak każdorazowo indywidualna sytuacja pracownika. Święta Bożego Narodzenia są okresami zwiększonych wydatków, toteż świadczenia z nimi związane, jeśli zostały uwzględnione w regulaminie, stanowią pomoc rzeczową dla uprawnionych, jednakże tylko wówczas, gdy uwzględniają ich

sytuację życiową, rodzinną i materialną, a tym samym realizują cel socjalny. Okoliczność związana z zadowoleniem pracowników ze sposobu rozdysponowania środków z funduszu na omawiane świadczenia nie może przesądzać o potraktowaniu ich jako wydatkowanych zgodnie z zasadami zawartymi w ustawie (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 17 października 2017 r., sygn. akt III AUa 1406/16 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 września 2016 r., sygn. akt III AUa 475/15). W przedmiotowej sprawie bezsporne było, że świadczenia z funduszu socjalnego w postaci świadczeń świątecznych w miesiącach grudzień w latach 2015-2017 były przyznawane bez uprzedniego rozważania sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników. Przeprowadzone przez Sąd Okręgowy postępowanie dowodowe wykazało, że pracownicy nie składali żadnych oświadczeń dotyczących swojej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej. Takie oświadczenia nie były wymagane, na co wprost wskazywali przesłuchani w sprawie w charakterze świadków członkowie Komisji Socjalnej. Świadczenie potwierdzili, że procedura przyznawania świadczeń świątecznych odbywała się wprost automatycznie, bowiem ze strony pracowników nie wymagano złożenia jakichkolwiek wniosków o przyznanie świadczenia ani też jakichkolwiek informacji o dochodzie na członka rodziny. Członkowie Komisji Socjalnej spółki nie analizowali również akt osobowych pracowników. Sąd zważył przy tym, że nawet gdyby takiej analizy mieli dokonać, to w aktach osobowych pracowników brak było informacji o ich stanie rodzinnym, życiowym czy też materialnym, oprócz informacji o wynagrodzeniu uzyskiwanym z tytułu zatrudnienia w spółce. Komisja Socjalna corocznie przyznawała świadczenia świąteczne powołując się na zwiększone wydatki w rodzinach pracowników w okresie przedświątecznym, uzależniając ich przyznanie jedynie według kryterium dochodu pracownika, ustalonego według przypisanej do jego stanowiska stawki zaszeregowania zwyczajowo określonej w spółce jako „level”. Tożsame kryterium stosowano dla wysokości świadczenia świątecznego. Zasady przyznawania i ustalania świadczenia w spornych latach nie ulegały zmianie, ponieważ w każdym roku przewidywano taką samą wysokość świadczenia w zależności od „levelu” pracownika. Co istotne, świadczenia świąteczne nie były przyznawane wszystkim pracownikom, bowiem osoby ze stawką zaszeregowania powyżej 7 oraz z levelami dyrektorskimi nie uzyskiwały w okresie przedświątecznym żadnych świadczeń. Pozostaje to w pewnej sprzeczności z przyjętym przez Komisję Socjalną celem świadczeń świątecznych, które jako pomoc rzeczowa, miały być wypłacane z uwagi na zwiększone wydatki w rodzinach pracowników w okresie przedświątecznym, która to okoliczność w zasadzie dotyczy wszystkich pracowników, w tym również osób z wyższą stawką zaszeregowania.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy zważył, że faktycznie obowiązujące w spółce zasady przydziału i ustalania wysokości świadczeń miały charakter automatyczny, pozbawiony cech indywidualnej analizy sytuacji każdego pracownika i opierający się jedynie na wysokości wynagrodzenia, jakie pracownik otrzymywał z tytułu zatrudnienia. Nie brano pod uwagę ich sytuacji życiowej i rodzinnej, lecz co najwyżej materialną, choć jedynie w ograniczonym zakresie. Zdaniem Sądu oparcie się w tym zakresie jedynie na kryterium dochodu ze stosunku pracy nie jest wystarczające, gdyż nie uwzględniało ono przychodów pracowników z innych źródeł, a przez to nie pozwalało na pełniejszy obraz sytuacji materialnej, rodzinnej i życiowej pracowników. Zarobki osiągnięte w spółce, w istocie szeregujące pracowników ze względu na zajmowane stanowisko, są tylko jednym z elementów ogólnej oceny ich sytuacji socjalnej. Właściwym odzwierciedleniem sytuacji majątkowej, rodzinnej i finansowej jest wysokość dochodu przypadającego na członka rodziny uprawnionego. Ta wartość uwzględnia liczbę pozostających na jego utrzymaniu osób, uzyskiwanie przez pracownika dochodów z innych źródeł, wysokość przychodów osiągniętych przez pozostałych członków rodziny, a więc konkretną jego i jego rodziny sytuację życiową (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 24 czerwca 2016 r., sygn. akt III AUa 471/15).

W niniejszej sprawie odwołująca winna była dokonać analizy sytuacji życiowej, materialnej i osobistej każdego pracownika z osobna w oparciu o złożone przez nich na stosownych formularzach oświadczenia. Spółka prowadziła działalność socjalną wspólnie z innymi podmiotami wchodzącymi w skład tej samej grupy kapitałowej, co też wiązało się

z koniecznością przeanalizowania sytuacji około 1.600 pracowników świadczących pracę na terenie całego kraju. Jednakże zdaniem Sądu dopełnienie wspomnianego wyżej kryterium socjalnego nie wiązało się z podejmowaniem nadzwyczajnych działań ani ze strony pracodawcy, ani pracowników, jak również nie wymagało wygenerowania dodatkowych sił

i środków. Wystarczające byłoby złożenie przez każdego pracownika oświadczenia

o wysokości dochodu na jednego członka rodziny ze wskazaniem ile osób, w jakim wieku

i z jakim dochodem składa się na rodzinę pracownika. Taka informacja ujmowałaby w istocie nie tylko dochody pracownika osiągnięte u odwołującej, ale także dochody pracownika osiągnięte poza zakładem pracy, a także dochody członków rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym z pracownikiem. Powyższe obrazuje zarówno sytuację osobistą, rodzinną jak i materialną zgodnie z wymogami przewidzianymi w ustawie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2008 r., sygn. akt II PK 156/07).

W tych okolicznościach Sąd podzielił stanowisko organu rentowego co do tego,

że przyznawanie przez spółkę świadczeń świątecznych w latach 2015-2017 odbywało się bez uwzględnienia kryterium socjalnego. Wysokość wynagrodzenia uzyskiwanego przez pracowników z tytułu zatrudnienia w odwołującej nie była informacją wystarczającą, bowiem nie odzwierciedlała w pełni faktycznej sytuacji zainteresowanych w aspekcie życiowym, rodzinnym i materialnym, a więc w kontekście kryteriów, o jakich mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. W przypadku zaś, gdy pracownicy otrzymują świadczenia z ZFŚS w oparciu o inne kryteria niż socjalne, tj. w sprzeczności z art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s., do świadczeń tych nie ma zastosowania § 2 ust. 1 powołanego wyżej rozporządzenia (...) z 18 grudnia 1998 r. W tej sytuacji przychód osiągnięty przez pracowników szczegółowo określony w zaskarżonych decyzjach stanowi podstawę wymiaru składek w myśl art. 18 ust. 1, art. 20a

i art. 4 pkt 9-10 ustawy systemowej oraz art. 81 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W konsekwencji wszystkie zaskarżone decyzje organu rentowego były prawidłowe. Stąd też w ocenie Sądu organ rentowy prawidłowo zatem uznał, że przychód ten podlegał uwzględnieniu w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Mając powyższe na uwadze Sąd oddalił odwołania spółki od zaskarżonych decyzji na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w punkcie 1 wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). W rozpatrywanej sprawie stroną przegrywającą była spółka, którą Sąd obciążył

z racji tego obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz organu rentowego przy uwzględnieniu przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 265). Ustalając wysokość kosztów procesu Sąd miał na uwadze, że do niniejszej sprawy zostały dołączone trzy inne sprawy, a każda z nich – pomimo dokonania połączenia na podstawie art. 219 k.p.c. – była wciąż sprawą samodzielną. Połączenie kilku oddzielnych spraw w celu ich łącznego rozpoznania lub także rozstrzygnięcia jest bowiem tylko zabiegiem technicznym, który nie prowadzi do powstania jednej nowej sprawy, nie pozbawia połączonych spraw ich odrębności i nie zmienia faktu, że łącznie rozpoznawane

i rozstrzygane sprawy są nadal samodzielnymi sprawami. W konsekwencji, w razie połączenia przez sąd kilku spraw do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia, zwrot kosztów procesu przysługuje stronie odrębnie w każdej z połączonych spraw (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2012 r., sygn. akt I Cz 164/11). Jednocześnie Sąd miał na względzie, że sprawa o wysokość podstawy wymiaru składek rodzajowo jest bowiem najbardziej zbliżona do sprawy o podleganie ubezpieczeniom społecznym, a w tych sprawach koszty zastępstwa procesowego ustala się od wartości przedmiotu sporu (uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2016 r., sygn. akt III UZP 17/15). Z kolei wartością przedmiotu sporu - jak przyjmuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego - jest różnica pomiędzy wysokością składki wskazywaną (zapłaconą) przez odwołującą i składką należną, ustaloną

w zaskarżonej decyzji za sporny okres (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 17 kwietnia 2009 r., sygn. akt II UZ 12/09, 26 stycznia 2011 r., sygn. akt II UK 190/10, 7 kwietnia 2010 r., sygn. skt I UZ 8/10 oraz 24 maja 2012 r., sygn. akt II UZ 16/12).

Wobec powyższego Sąd Okręgowy ustalił osobno koszty zastępstwa procesowego w sprawach dotyczących T. P. (1), M. P. oraz P. P. (2)

w kwotach po 270,00 złotych w każdej ze spraw na podstawie § 2 pkt 2 w/w rozporządzenia, zaś w przypadku P. P. (1) w kwocie 90,00 złotych zgodnie z § 2 pkt 1. Po dodaniu tych czterech kwot, koszty zastępstwa procesowego zostały ustalone w łącznej wysokości 900,00 złotych.

Zarządzenie: odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć (...)

MK